

על איחוד רפתות – המשך הדיון

ממשלתי המצפה לכל רגע של כשלון על מנת להוביל לחיסול הענף כחלק של מדיניות חיסול החקלאות בישראל. יותר זול לייבא אבקת חלב, בעיקר בימי הגלובליזציה, והססמה הזאת איננה חדשה עבור מי שחי את הרפת שנים רבות.

2. הגורם הדמוגרפי. לדעת ולנתח באיזה מאזורי ארץ תתרכז האוכלוסיה של מדינת ישראל ב־20 השנים הבאות ובהתאם לכך לדעת היכן להקים רפתות חדשות ולהשכיל למנוע הקמת מפלצות במרכז הארץ.

3. גורמים אזוריים הרואים בהתרחקות הרפת מסביבת השפעתם פגיעה במעמדם, ובמקום לחפש פתרונות יצירתיים שאפשר להסבירם בהרחבה בהודמנות אחרת דואגים לסנדלר את הרפת ולמנוע "בריחתה" מהאזור והליכתו למקום הנכון: לנגב, לפחות באחוזים גבוהים.

פרופ' אבישי ברוורמן, נשיא אוניברסיטת בן-גוריון, הגדיר באחת מהרצאותיו את מדינת ישראל מבחינת בעיות איכות הסביבה בתור מדינה של העולם השלישי. הוא פירט גורמים, אבל תסכימו איתי, שהרפת היא גורם לא מבוטל במצב זה.

שמעתי מפי מקור יודע דבר, שבין חכמי המשרד לאיכות הסביבה רווחת הדעה שרפת זה גורם מונע עיור. זה גם נכתב בכתבתו של דר' קרול ("תשובה לכשלון ידוע מראש" חוברת הנ"ל לבקר במספר ארצות בהן חלו תהליכים של הרחקת רפתות מהמרכזים העירוניים, ואחת הדוגמאות הבולטות בנידון היא העיר מכסיקו, שבעקבות הגידול המהיר שלה הוצאו ממנה הרפתות שנושאו כלואות בתוכה. ההפך לא קרה: לא הביאו רפתות מ־Monterrey למרכז עיר הבירה על מנת "למנוע אורבניזציה").

משם אפשר לטוס ללימה (פרו) ולראות את ההפקרות של רפתות הסמוכות לבניינים של 3-4 קומות עם עבודת פרך של האינדיאנים

זכינו בחוברת פברואר של 'משק הבקר והחלב' (296) להמשך הדיון בנושא "איחוד רפתות, נקודות לדיון" (דר' עופר קרול) ו"כן לאיחוד רפתות" (אילן הרן). בנוסף יש רשימה ארוכה של מרדכי מלען על "איפה טמון היתרון לגודל?"

היות וזאת נקודה מרכזית ובווערת לגבי עתיד ענף הרפת בארץ ובהתחשב בעובדה שאנו עומדים למעשה מול הכרעות קשות מבחינת המגדלים מכל המגזרים וגם לקראת שינויי מדיניות על מנת לשמור ולקדם את הענף, חשוב לנו שכמה שיותר חברים הקשורים לענף יבואו לידי ביטוי תוך רצון להפרות את הדיון ומסקנותיו.

וכעת לגופו של הנושא: איחוד רפתות.

מקובלת אצלי עמדתו והסבריו של אילן הרן על הצורך לקדם את נושא איחוד הרפתות בשני המגזרים, המשפחתי והשיתופי, במסגרת הרפורמה וביישומה הנכון. אבל החסר שאני רואה במאמרו של אילן הרן הוא בזה שאין התייחסות לנושא של הבעיות הכלליות הצפות בדרכי הקמת הרפתות החדשות או האיחודים בדרך של הצטרפות לאחד הרפתות הקיימות. בלי התייחסות לבעיות של מקורות המים, איכות הסביבה ושמירת הטבע בקנה מידה ארצי אין אפשרות לנווט את הענף לעתיד בטוח יותר.

כל צעד הנועשה היום חייב להסתכל למדוד את הפרספקטיבה של ענף הרפת לפחות לעוד 20 שנה קדימה, שזה פרק הזמן שאנו מעריכים את החיים של התשתיות השונות של ענף. כאן לא מדובר על הקמת איזה חממה שאפשר לפרק לפי הצורך בקלות יחסית מבלי להשאיר אפילו עקבות בשטח.

כאן מדובר על מבנים כבדים, על גושי בטון שזה לא קל לחסל, כלכלית ומעשית. על כן, דרוש תכנון ארצי לפרק זמן ארוך.

וכאן מופיעות הבעיות הגדולות:

1. ממשלה שלא מעוניינת לעסוק בנושא זה. אני חושב שהמצב הוא הפוך, שיש משרד

אלה הן רק שלוש נקודות מרכזיות שאפשר לפרטן לסעיפי משנה רבים שלחלקן כבר התייחסתי.

אחרי שאנו לומדים כל הנ"ל ועוד דברים נוספים, לא נוכל להמשיך ולחלום על הרומנטיקה של הרפת על יד הבית, קרוב לחדר שינה או חדר האוכל. יש משקים רבים שיוכלו לעמוד בתנאים של שיפורים ותביעות איכות הסביבה ותהיה להם אפשרות להמשיך לקיים את הרפת כיחידה בודדת במשק, גם במגזר המשפחתי וגם במגזר השיתופי.

אבל יש כאלה שלא יוכלו להמשיך לאורך זמן במצב הקיים.

הרס התשתיות; דרישות צודקות של איכות הסביבה וגם הגורם אנושי של דילול המקורות האנושיים יחייבו תהליכים של איחוד וריכוז רפתות.

כיום, עם הטכנולוגיות הקיימות אפשר לשבת במשרד במרחק של 30–40 ק"מ ולקבל במחשב את כל הנתונים בזמן אמת: לפקח על החליבה, לקבל דו"ח על התנובות הפרטניות, להבחין בפרות חולות, לדעת את חלוקת המזון בסככות השונות ועוד אינפורמציה בלי סוף.

ניהול? גם ברפת הבודדת יש מאבקי כוח בין הבעלים ואותה הבעיה תהיה קיימת, או לא, ברפת המשותפת. לא על כך צריך לבנות ואני מאחל הצלחה ועבודת צוות מעולה לצוותים, אבל במקום הנכון.

לסיכום: יש לראות את העולם קדימה, וכפי שידענו לקלוט ברפת כל הטכנולוגיות החדשות, ולפעמים יותר מדי מהר ובלי חשבון כלכלי נכון, בכל אופן התקדמנו ואחד הדברים המרשימים שנעשו ברפת הישראלית זה המאמץ שהושקע בשיפור תכולת החלבון והשומן בעדרים ובהתחשב בתנאי אקלים הקשים שלנו.

היות והייתי שותף ברפת שלי בגעש לאותו התהליך, אני יודע כמה מחשבות ומאמצים השקענו כדי להגיע עד הלום. הדבר נאמר כדוגמה לדרך שבה צריך ללכת בעתיד.

שבתאי אבני

קב' געש

הסוחבים חבילות של 100 ק"ג של צמחי תירס על הגב. לתאילנדים "שלנו" יש להם חיי מלאכים. אולי בסין יש עוד מצב דומה.

בארץ, לצעירים שהם רוב הרפתנים כיום והם מלאי מוטיבציה ואנרגיה – אפשר לספר להם כיצד משה דיין בתור שר החקלאות סילק את הרפתנים העירוניים מנחלת יצחק שאז היה מקום מרוחק ממרכז תל-אביב. כיום עובר שם כביש איילון ועומדים מספר לא קטן של מגדלים. כמזכרת נשארה המחלבה של 'טרה' שגם צריכה לעוף משם. ויש לנו עוד דוגמה חיה: מחלבת 'תנובה' הסמוכה לאזור הזה.

בנוסף, בכל ביקורי הרבים במדינות השונות ביבשת אמל"ט בשליחויות מקצועיות מטעם מש"ב-סינדרקו לא ראיתי חגורות רפתות (חומה ומגדל) המונעות התפשטות של האזורים העירוניים (אורבניזציה).

עוד נימוק שצריך להפריך, לסתור, לשלול: מציעים לנו את הדגם ההולנדי היות ושם יש פרות בכל פינה של המדינה. בלי להיכנס לשאלה של התמיכה הממשלתית שמקבלים מגדלי החלב שם, כשבישראל זה אפס? האם אפשר להשוות את תנאי האקלים, כמויות הגשם והשוני בקרקע בין שתי המדינות? היכן יש לנו מרעה בארץ שהיא למעשה מדברית גבולית?

למה אני מתכוון?

מי שרוצה לאחד, לבנות, או לשפר רפת קיימת בכל צורה שהיא חייב לדעת לקרוא את המפה העתידית של ישראל:

◀ כיצד תגדל אוכלוסיית הארץ ובאיזה מקומות תהיה הצפיפות הגדולה ביותר. הכוונה היא אזור המרכז ההולך ונהפך למטרופולין ענקי, מין סינגפור או הונג-קונג ולא שמעתי ולא ראיתי שבמקומות ליד המרכזים המסחריים קיימות רפתות.

◀ האם אזורים הרריים שצריכים להיות מרכזי תיירות עתידיים ובעלי איכות חיים גבוהה יכולים לקלוט בתוכם מסה של בני בקר? הכוונה היא להרי ירושלים והגליל.

◀ ואחרון, לא פחות חביב, מה יהיו מקורות המים שיעמדו לרשותנו בעוד שלושה עשורים.